

اتحادیه صادرکنندگان فرآورده های
نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گزارش، همگنی معاملات خوراک پالایشگاهی

هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۴/۶۱۸۱۵

تاریخ انتشار: بهمن ۱۴۰۴

فهرست

- ۱ مقدمه
- ۱ ۱. ميعانات گازی
- ۱ ۲. وکیوم باتوم
- ۳ ۳. روغن پایه
- ۳ ۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول
- ۴ ۳-۲. روغن پایه؛ نفت پارس
- ۵ ۳-۳. روغن پایه؛ نفت سپاهان
- ۷ ۴. اسلاک واکس
- ۷ ۴-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول
- ۷ ۴-۱-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول تهران
- ۹ ۴-۱-۲. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول آبادان
- ۱۰ ۴-۲. اسلاک واکس؛ نفت پارس
- ۱۲ ۴-۳. پارافین واکس؛ نفت سپاهان
- ۱۴ جمع‌بندی

مقدمه

این گزارش با هدف تحلیل وضعیت بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی و ارزیابی کارایی سازوکار عرضه در بورس‌های کالایی کشور، به بررسی معاملات چهار محصول راهبردی شامل میعانات گازی، وکیوم باتوم، روغن پایه و اسلاک واکس/پارافین واکس در هفته سوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ می‌پردازد. تمرکز اصلی گزارش بر سنجش توازن عرضه و تقاضا، میزان تمرکز تولید و عرضه، و پیامدهای آن بر رفتار قیمتی بازار در بستر بورس انرژی و بورس کالای ایران است. یافته‌های این گزارش می‌تواند از منظر سیاست‌گذاری بازار انرژی و پالایش، به‌عنوان شاخصی از میزان کفایت عرضه، شدت فشار تقاضا و اثربخشی مکانیسم کشف قیمت مورد استفاده قرار گیرد. بررسی هم‌زمان حجم معاملات و شدت رقابت قیمتی، این امکان را فراهم می‌سازد تا رابطه میان محدودیت‌های سمت عرضه، ساختار بازار و نوسانات قیمت‌ها به‌صورت دقیق‌تری تحلیل شود. در همین راستا، نتایج ارائه‌شده می‌تواند مبنایی برای بازنگری در سیاست‌های تنظیم بازار، برنامه‌ریزی عرضه هفتگی و ارزیابی آثار تمرکز عرضه بر پایداری بازار خوراک پالایشگاهی در کوتاه‌مدت باشد.

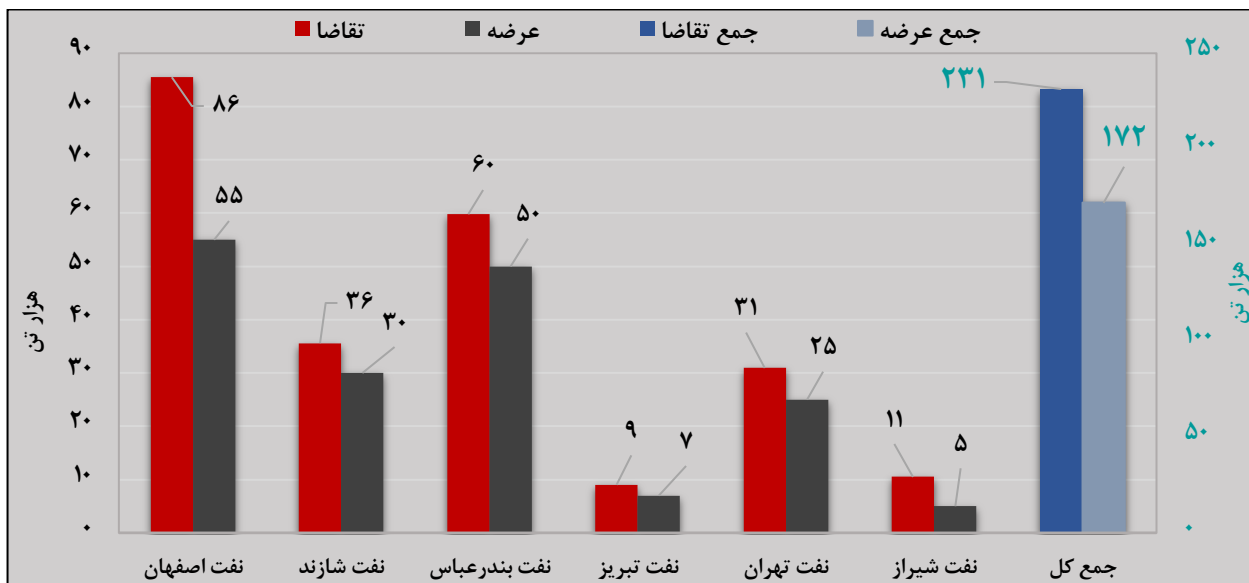
۱. میعانات گازی

میعانات گازی طی هفته سوم بهمن ۱۴۰۴ توسط هیچ تولیدکننده و عرضه‌کننده‌ای در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۲. وکیوم باتوم

وکیوم باتوم در هفته سوم بهمن‌ماه سال ۱۴۰۴ توسط شش پالایشگاه از جمله، نفت اصفهان، نفت امام خمینی (ره) شازند، نفت بندرعباس، نفت تبریز، نفت تهران و نفت شیراز در بورس کالای ایران عرضه شد. شکل زیر حجم عرضه و تقاضای این محصول را در بازه‌ی مذکور نشان می‌دهد. همانطور که می‌بینیم، در هفته مورد بررسی بیشترین تقاضای ثبت‌شده در بورس کالای ایران برای وکیوم باتوم تولیدی دو شرکت پالایش نفت اصفهان (معادل ۸۶ هزار تن) و پالایش نفت بندرعباس (معادل ۶۰ هزار تن) است. همچنین، در هفته مذکور، شرکت نفت اصفهان، با عرضه ۵۵ هزار تنی بیشترین حجم عرضه وکیوم باتوم را به خود اختصاص داده، در حالی که شرکت نفت شیراز تنها ۵ هزار تن عرضه داشته است که کمترین میزان عرضه در میان پالایشگاه‌ها محسوب می‌شود. عرضه‌ی هر شش شرکت تولیدکننده این محصول در بورس کالا طی بازه‌ی مورد بررسی، به‌طور قابل‌توجهی کمتر از میزان تقاضای ثبت‌شده است. در این میان، پالایش نفت اصفهان با اختلافی معادل ۳۱ هزار تن بین عرضه و تقاضای وکیوم باتوم، بیشترین فاصله را ثبت کرده؛ درحالی‌که پالایش نفت تبریز با اختلافی معادل ۲ هزار تن، کمترین فاصله عرضه و تقاضا را در میان شرکت‌های پالایشی در هفته‌ی سوم بهمن‌ماه به خود اختصاص داده است.

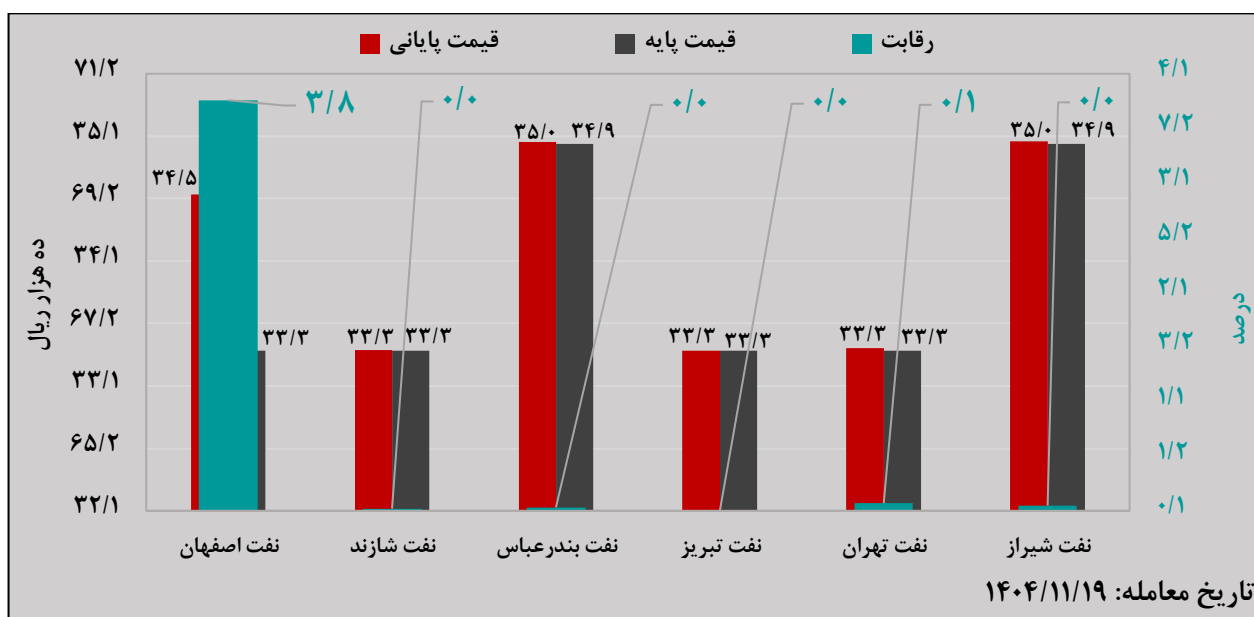
شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای وکیوم باتوم به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: بورس کالای ایران.

در کنار نگاه به عملکرد تفکیکی برای هر شش پالایشگاه، نگاه به مجموع عرضه و تقاضای این پالایشگاه‌ها نشان می‌دهد که عرضه وکیوم باتوم پالایشگاهی ۵۹ هزار تن کمتر از تقاضای ثبت شده برای این محصول در بورس کالای ایران در هفته یادشده بوده است. همچنین، علاوه بر بررسی وضعیت عرضه و تقاضای وکیوم باتوم در بورس کالا برای هفته سوم بهمن ماه، وضعیت رقابت بر سر قیمت پایانی در معاملات انجام شده در بورس کالا نیز در ادامه ارائه می‌شود. میزان رقابت قیمتی برای وکیوم باتوم معامله شده‌ی شش شرکت یادشده در بورس کالا برای هفته سوم بهمن ماه در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی وکیوم باتوم به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

تاریخ معامله: ۱۴۰۴/۱۱/۱۹

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

با توجه به شکل بالا، در هفته سوم بهمن ماه تنها با رقابت قیمتی برای وکیوم باتوم تولیدی نفت اصفهان، آن هم به میزان اندک ۳/۸ درصد مواجه بوده‌ایم و وکیوم باتوم مابقی پالایشگاه‌ها هیچ رقابت قیمتی را در معاملات بورسی تجربه نکرده است.

بررسی روند معاملات وکیوم باتوم پالایشگاهی در ماه گذشته (دی ماه ۱۴۰۴) نشان می‌دهد که سیاست ادغام تالار اول و دوم مبادله و به دنبال آن افزایش نرخ ارز مبادله‌ای، اثر مستقیمی بر قیمت‌های پایه عرضه این محصول داشته و موجب رشد بیش از ۱۰۹ درصدی قیمت پایه نسبت به عرضه‌های پیش از اجرای این سیاست (تا ۱۴ دی ماه ۱۴۰۴) شده است. این افزایش قابل توجه قیمت پایه، به‌طور طبیعی بر رفتار متقاضیان خرید وکیوم باتوم پالایشگاهی اثرگذار بوده و به تعدیل سطح رقابت قیمتی در معاملات منجر شده است؛ به‌گونه‌ای که رقابت‌هایی که در هفته‌های گذشته در سطوحی نزدیک به ۵۰ درصد شکل می‌گرفت، در هفته مورد بررسی با افتی محسوس به نزدیکی صفر رسیده که این امر بیانگر افزایش احتیاط و محدودیت حاشیه سود در میان تولیدکنندگان پایین‌دستی متقاضی این محصول است.

در نهایت، بررسی معاملات وکیوم باتوم پالایشگاهی در هفته سوم بهمن ماه ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که بازار این محصول با عدم توازن معنادار میان عرضه و تقاضا مواجه بوده و حجم تقاضا در سطحی بالاتر از عرضه ثبت شده است؛ با این حال، افزایش قابل توجه قیمت‌های پایه در پی اجرای سیاست ادغام تالارهای مبادله و رشد نرخ ارز مبادله‌ای، موجب تضعیف انگیزه رقابتی در سمت تقاضا شده است. کاهش محسوس رقابت قیمتی در معاملات، به‌ویژه محدود شدن رقابت به تنها یک پالایشگاه و در سطحی اندک، بیانگر افزایش احتیاط خریداران و فشار بر حاشیه سود واحدهای پایین‌دستی است. در مجموع، هرچند تقاضای اسمی برای وکیوم باتوم همچنان در سطح بالایی قرار دارد، اما شرایط قیمتی جدید موجب شده بازار وارد فاز تعادل محتاطانه‌تری شود که در آن رفتار خریداران بیش از پیش تابع محدودیت‌های هزینه‌ای و انتظارات سودآوری است.

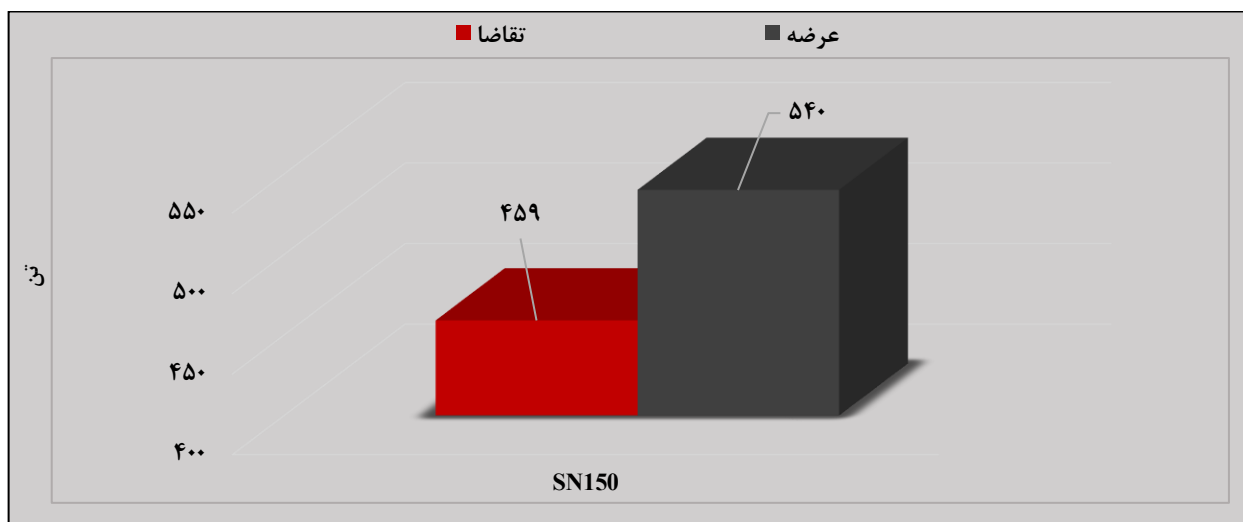
۳. روغن پایه

روغن پایه هفته سوم بهمن ۱۴۰۴ توسط سه تولیدکننده، نفت ایرانول (آبادان)، نفت پارس و نفت سپاهان در بورس کالای ایران عرضه شد که در ادامه مروری بر عملکرد این تولیدکننده‌ها در هفته مذکور خواهیم داشت.

۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول

در هفته سوم بهمن ماه نفت ایرانول آبادان یک نوع روغن پایه، روغن پایه SN150، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. همچنین، در این هفته ایرانول تهران عرضه بورسی روغن پایه نداشته است. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه SN150 شرکت نفت ایرانول آبادان در شکل زیر قابل مشاهده است. در هفته مذکور این مجموعه عرضه‌ای بیشتر از تقاضا برای روغن پایه یادشده داشته؛ به‌طوری که اختلاف عرضه و تقاضای آن به میزان ۸۱ تن بوده است.

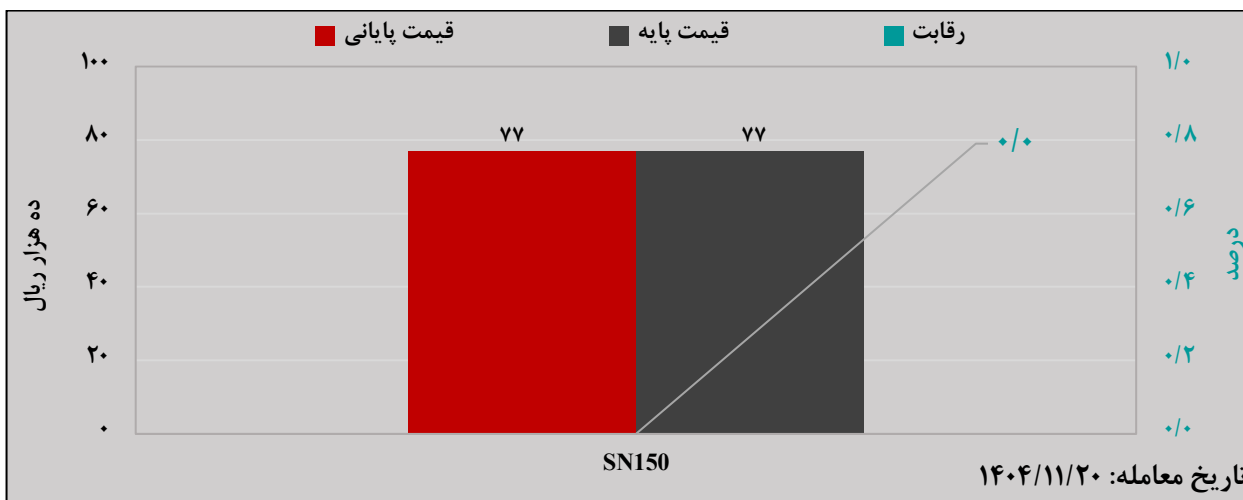
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه روغن پایه SN150 شرکت نفت ایرانول آبادان نشان می‌دهد که این روغن پایه طی هفته سوم بهمن ۱۴۰۴ با رقابت قیمتی صفر معامله شده است.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی روغن پایه SN150 شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

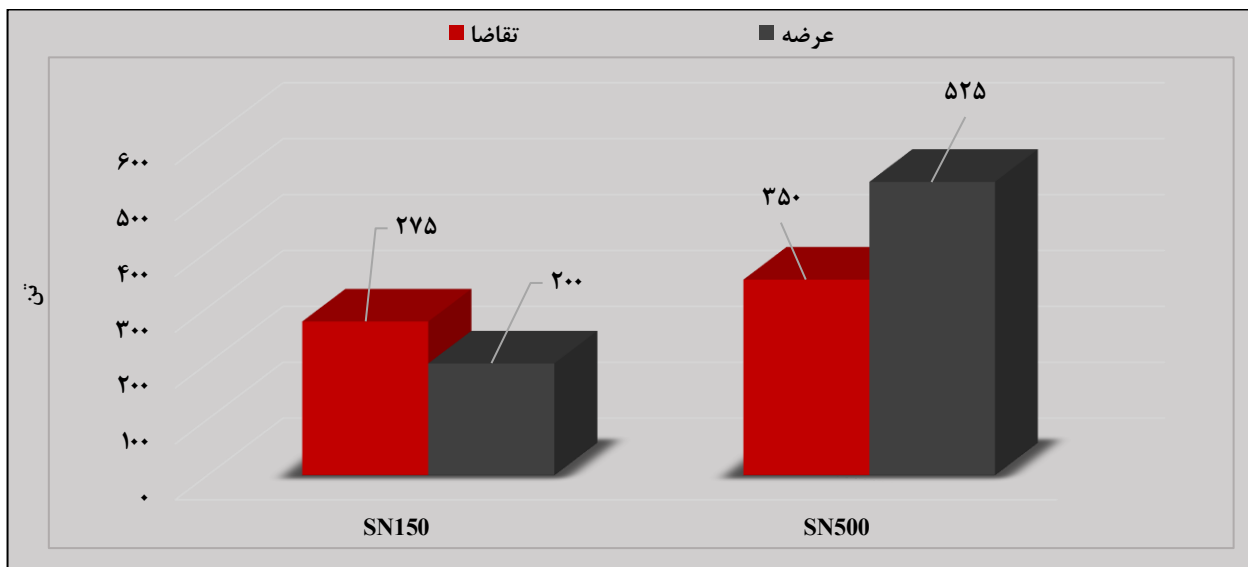
تاریخ معامله: ۱۴۰۴/۱۱/۲۰

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۳. روغن پایه؛ نفت پارس

نفت پارس در هفته سوم بهمن ماه ۱۴۰۴ دو نوع روغن پایه، SN150 و SN500، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای هر دو نوع روغن پایه در بورس برای هفته مذکور آمده است. همانطور که مشاهده می‌شود، میزان تقاضای ثبت‌شده در هفته سوم بهمن ماه برای SN150 نفت پارس بیش از عرضه آن (به میزان ۷۵ تن) و برای SN500 کمتر از عرضه آن (به میزان ۱۷۵ تن) در بورس کالا بوده است.

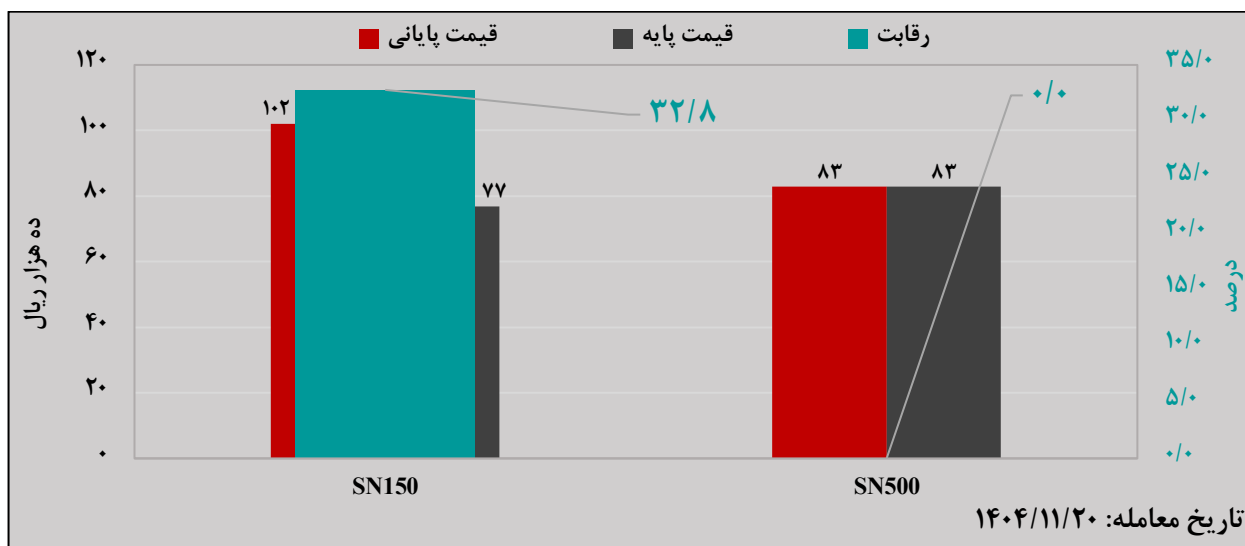
شکل ۵. وضعیت عرضه و تقاضای انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت‌های پایانی معاملات و قیمت‌های پایه روغن پایه‌های عرضه شده توسط شرکت نفت پارس در بورس کالای ایران طی بازه زمانی مورد بررسی، نشان می‌دهد که تنها روغن پایه SN150 در بورس کالا با رقابت قیمتی به اندازه ۳۲/۸ درصد مواجه بوده و برای روغن پایه SN500 هیچ رقابتی در این بازه ثبت نشده است.

شکل ۶. میزان رقابت قیمتی انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

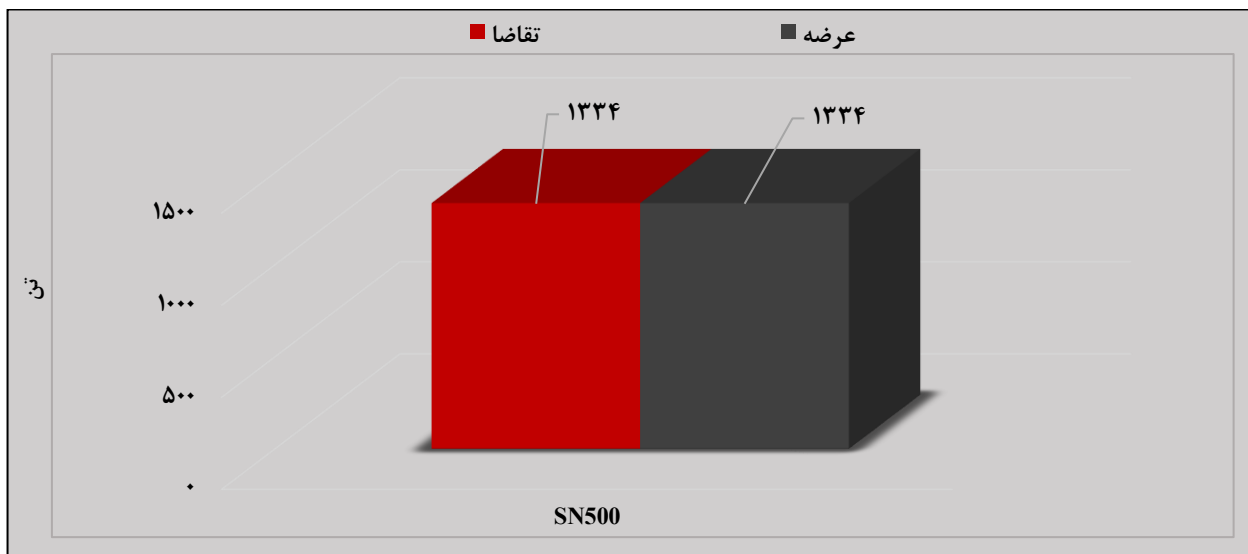

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۳. روغن پایه؛ نفت سپاهان

این مجموعه در هفته سوم بهمن ماه سال جاری تنها یک نوع روغن پایه SN500 را در بورس کالای ایران عرضه کرد؛ که در نمودار زیر وضعیت عرضه و تقاضای آن در بورس کالا قابل مشاهده است. این محصول در بازه‌ی مذکور عرضه‌ای متناسب با تقاضای ثبت‌شده برای آن در بورس کالا و به میزان ۱۳۳۴ تن داشته است.

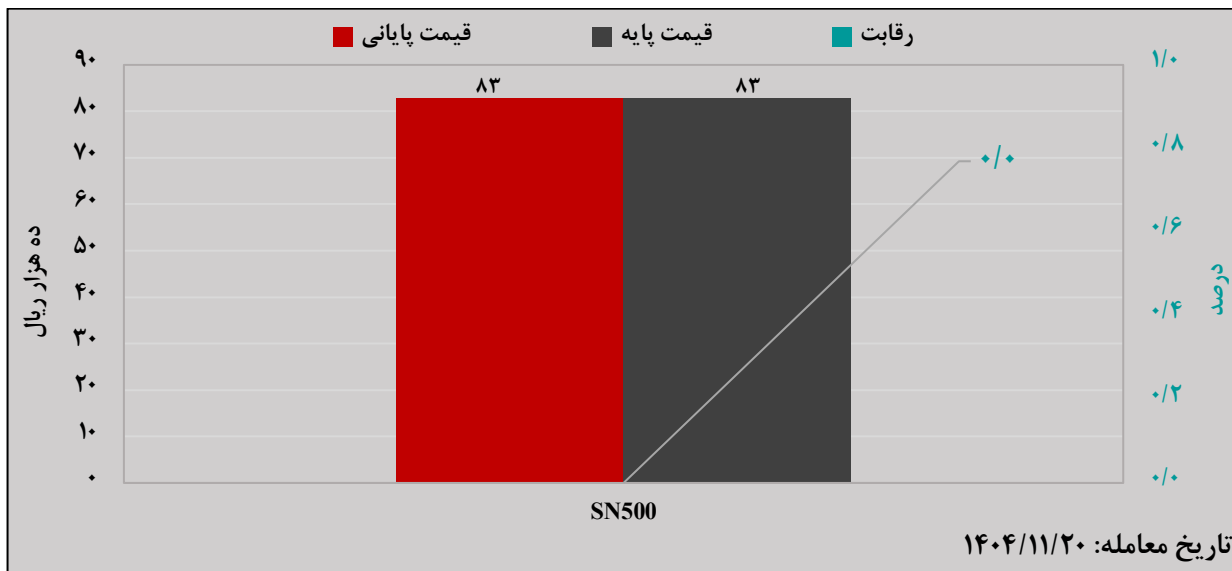
شکل ۷. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت سپاهان؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی و قیمت پایه عرضه روغن پایه SN500 این شرکت در بورس کالا طی هفته مذکور نشان می‌دهد که تک روغن پایه عرضه‌شده توسط مجموعه نفت سپاهان طی معامله انجام‌شده هیچ رقابت قیمتی را تجربه نکرده است.

شکل ۸. میزان رقابت قیمتی روغن پایه SN500 شرکت نفت سپاهان؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

در هفته سوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴، بازار روغن پایه در بورس کالای ایران همچنان در فاز تثبیت قیمتی و عدم رقابت معنادار باقی ماند و الگوی مشاهده‌شده در هفته‌های پیشین (به‌ویژه پس از تعدیل نرخ ارز مؤثر صنعت از دی‌ماه ۱۴۰۴) را ادامه داد. از میان عرضه‌کنندگان اصلی، تنها روغن پایه SN150 شرکت نفت پارس با رقابت قیمتی ۳۲/۸ درصدی مواجه شد که ناشی از کسری عرضه نسبت به تقاضا (۷۵ تن مازاد تقاضا) بود؛ در مقابل، SN150 ایرانول آبادان با مازاد عرضه ۸۱

تنی، SN500 پارس با مازاد عرضه ۱۷۵ تنی و SN500 سپاهان با تعادل کامل عرضه و تقاضا (۱۳۳۴ تن) همگی بدون هیچ رقابت قیمتی (رقابت صفر درصد) معامله شدند. این وضعیت نشان می‌دهد که فشار تقاضا تنها در گریدهایی با محدودیت عرضه نسبی (مانند SN150 پارس) توانسته رقابت محدودی ایجاد کند و در سایر موارد، افزایش ساختاری قیمت‌های پایه حاشیه سود خریداران را به حدی کاهش داده که انگیزه رقابت را عملاً از بین برده است. این روند تداوم احتیاط قیمتی و انطباق بازار با سطوح جدید قیمت پایه را تأیید می‌کند؛ جایی که خریداران بیش از آنکه به دنبال رقابت برای جذب عرضه باشند، رفتار خود را بر اساس محدودیت سودآوری و انتظار برای ثبات یا تعدیل شرایط آتی تنظیم کرده‌اند. در مقایسه با دوره‌های پیش از تغییر سیاست ارزی، که رقابت‌های قابل توجه رایج‌تر بود، هفته سوم بهمن نشان‌دهنده تثبیت کامل فاز کمرمق در بازار روغن پایه است. تداوم این الگو احتمالاً به معنای تثبیت رقابت در سطوح پایین یا صفر در اکثر گریدها و افزایش نقش تعیین‌کننده قیمت پایه (به‌جای فشار تقاضا) در جهت‌دهی معاملات آینده خواهد بود.

۴. اسلاک واکس

اسلاک واکس در هفته سوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ توسط دو تولیدکننده، نفت ایرانول (تهران و آبادان) و نفت پارس، در بورس کالای ایران عرضه شد. همچنین، عرضه‌ی کالای پارافین واکس نیز توسط نفت سپاهان انجام شد که در ادامه مروری بر عملکرد هر تولیدکننده در این بازه خواهیم داشت.

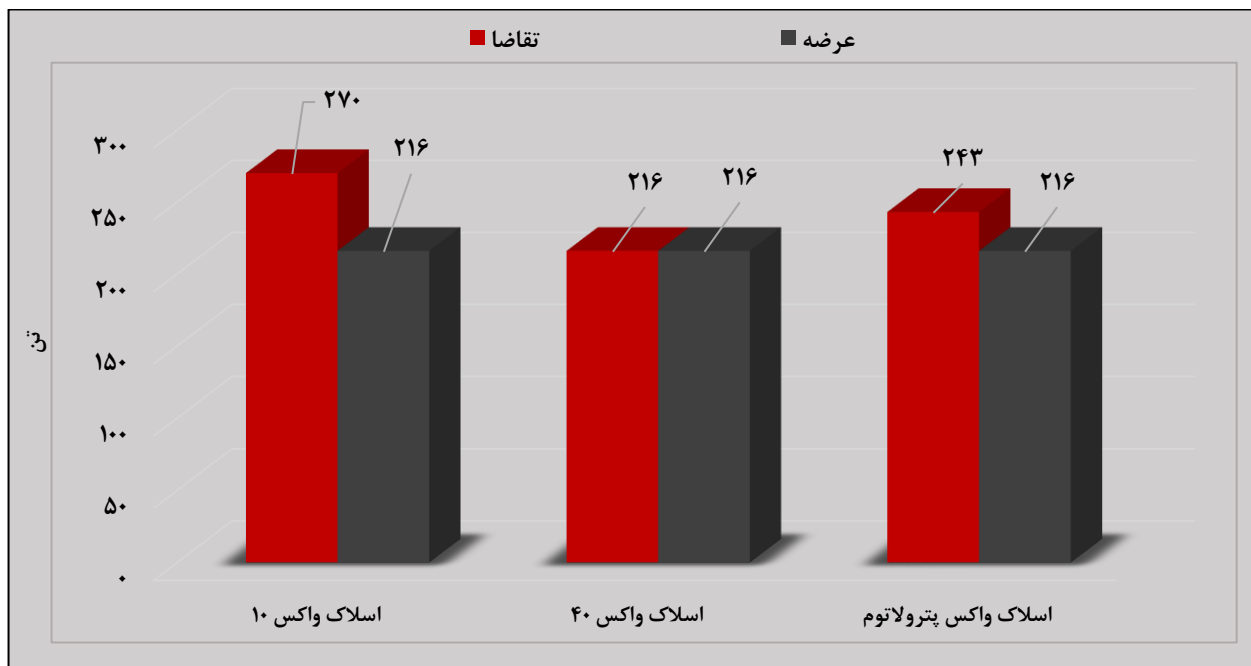
۴-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول

این مجموعه در هفته سوم بهمن سال ۱۴۰۴ چهار نوع اسلاک واکس را در بورس کالای ایران عرضه کرد که عبارتند از: اسلاک واکس ۱۰ نفت ایرانول آبادان و اسلاک واکس ۱۰، اسلاک واکس ۴۰ و اسلاک واکس پترولاتوم نفت ایرانول تهران. در ادامه وضعیت عرضه و تقاضای انواع اسلاک واکس و رقابت قیمتی آنها برای دو شرکت نفت ایرانول تهران و نفت ایرانول آبادان به صورت جداگانه ارائه خواهد شد.

۴-۱-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول تهران

نفت ایرانول تهران در هفته سوم بهمن‌ماه سال جاری چهار نوع اسلاک واکس در بورس کالا عرضه کرد که پیش‌تر به آن اشاره کردیم. در شکل زیر حجم عرضه و تقاضا برای اسلاک واکس‌های یادشده در بورس کالای ایران در بازه‌ی مذکور آمده است. مطابق با این شکل، در هفته مورد بررسی تقاضا برای دو نوع اسلاک واکس تولیدی شرکت نفت ایرانول تهران، اسلاک واکس ۱۰ و پترولاتوم، در بورس کالا بیش از میزان عرضه آنها بوده است. اسلاک واکس‌های ۱۰ و پترولاتوم با فاصله‌ای اندک به ترتیب به میزان ۵۴ و ۲۷ تن میان عرضه و تقاضا مواجه بوده‌اند. در این میان برخلاف اسلاک واکس‌های یادشده، اسلاک واکس ۴۰ متناسب با تقاضای ثبت‌شده برای آن در بورس کالا و به میزان ۲۱۶ تن عرضه شده است.

شکل ۹. وضعیت عرضه و تقاضای انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

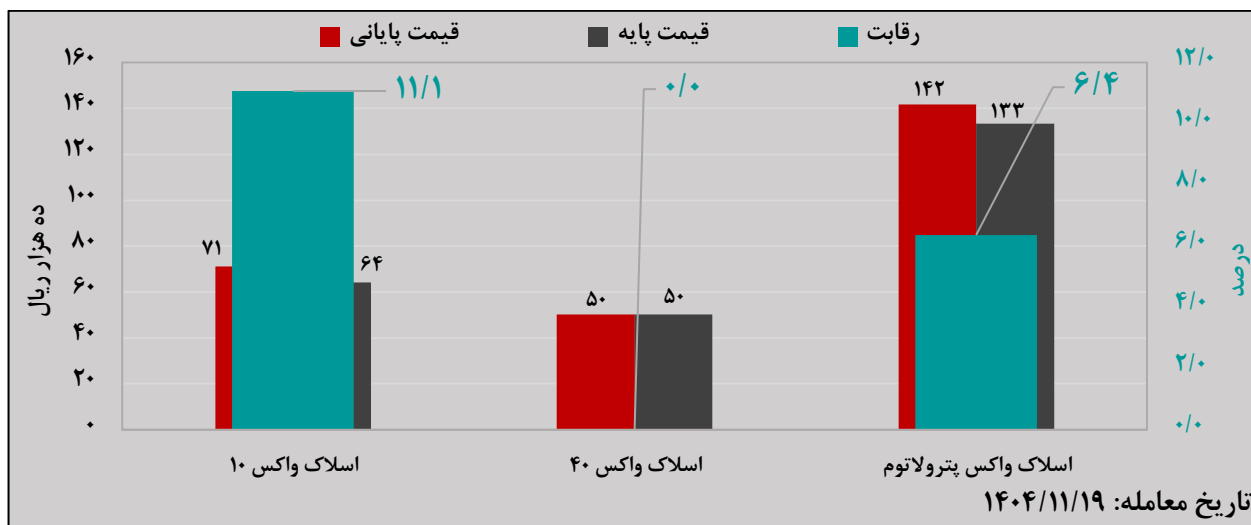

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، شکل ۲ نشان‌دهنده میزان رقابت بین قیمت‌های پایانی و قیمت‌های پایه انواع اسلاک واکس معامله‌شده شرکت نفت ایرانول تهران در بورس کالای ایران است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در طول هفته مورد بررسی، قیمت‌های پایانی در دو نوع از اسلاک واکس‌های ایرانول تهران (اسلاک واکس‌های ۱۰ و پترولاتوم) بالاتر از قیمت‌های پایه تثبیت شده‌اند؛ به‌طوری‌که میانگین رقابت قیمتی برای این محصولات ۸/۷ درصد بوده است. این در حالی است که برای اسلاک واکس ۴۰ ایرانول تهران هیچ رقابت قیمتی در بازه یادشده به ثبت نرسیده است.

با وجود رقابت قیمتی برای دو نوع اسلاک واکس مذکور ایرانول تهران در هفته سوم بهمن‌ماه، شدت این رقابت‌ها نسبت به ماه‌های اخیر به‌طور محسوسی کاهش یافته است. در ماه‌های اخیر، پیش از ادغام تالار سوم و سوم مبادله، اختلاف قابل توجه میان نرخ ارز مخصوص صنعت و نرخ ارز بازار آزاد، زمینه‌ساز شکل‌گیری رقابت‌های بسیار شدید (حتی بیش از ۱۰۰ درصد) شده بود. اما پس از ادغام تالارها (در نیمه دی‌ماه ۱۴۰۴)، نرخ ارز مؤثر برای بخش صنعت به نرخ بازار آزاد نزدیک‌تر شده و همین موضوع موجب افزایش محسوس قیمت‌های پایه شده است؛ به‌طوری‌که، برای مثال، قیمت پایه اسلاک واکس ۴۰ در تک نوبت عرضه در هفته سوم بهمن نسبت به تک نوبت عرضه در نیمه دی‌ماه ۱۰۹ درصد رشد داشته است. در نتیجه، با کاهش حاشیه سود خریداران و تعدیل انتظارات قیمتی، رقابت‌ها وارد فاز ملایم‌تری شده است.

شکل ۱۰. میزان رقابت قیمتی انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

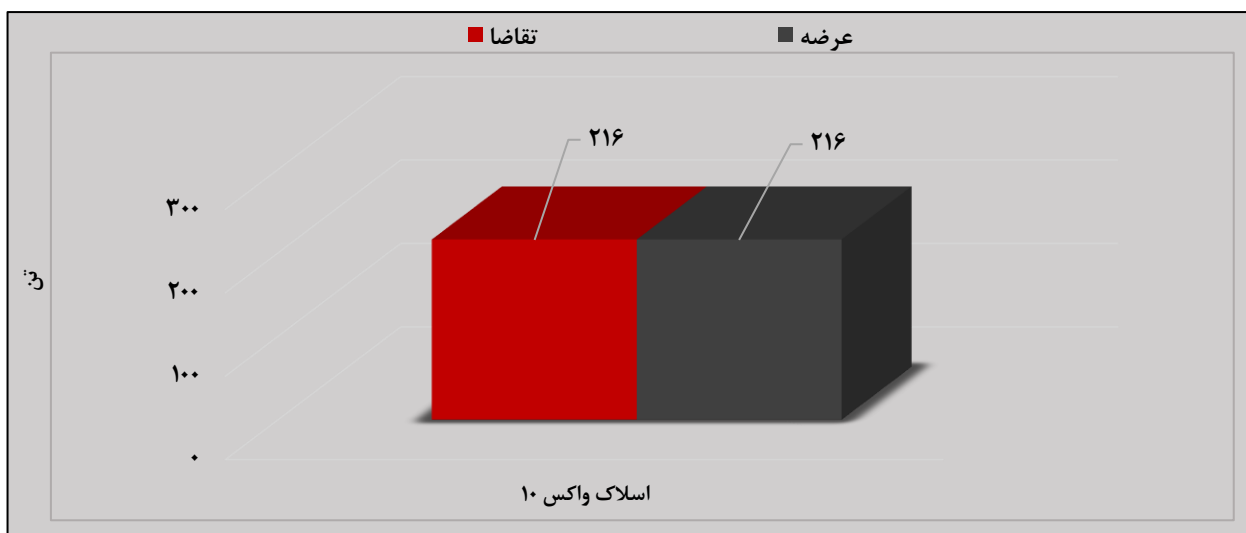

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۱-۴. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول آبادان

شرکت نفت ایرانول آبادان در هفته سوم بهمن ماه ۱۴۰۴ تنها یک گرید اسلاک واکس، یعنی اسلاک واکس ۱۰، را در بورس کالای ایران عرضه کرده است. وضعیت عرضه و تقاضای این محصول در بازه زمانی یادشده در شکل زیر ارائه شده است. مطابق با داده‌های شکل، در هفته مورد بررسی میزان عرضه اسلاک واکس ۱۰ تولیدی این شرکت در بورس کالا متناسب با تقاضای ثبت شده بوده و عرضه و تقاضایی به میزان ۲۱۶ تن برای آن به ثبت رسیده است.

شکل ۱۱. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

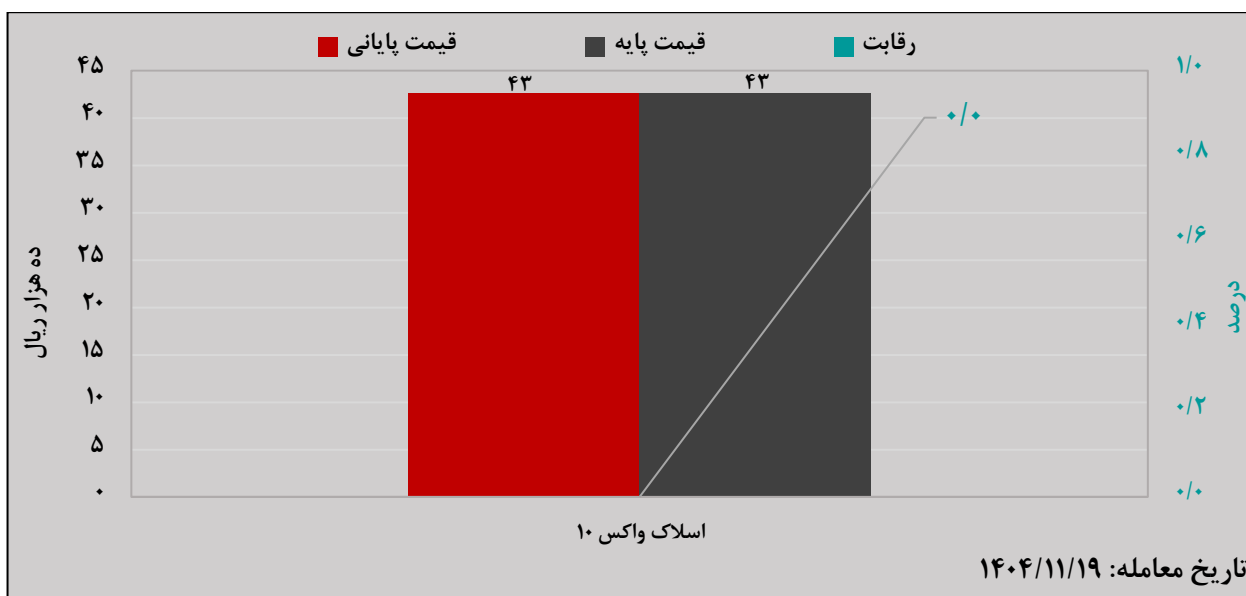

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، میزان رقابت بین قیمت‌های پایانی و قیمت‌های پایه برای اسلاک واکس ۱۰ شرکت نفت ایرانول آبادان در شکل زیر قابل مشاهده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، طی تک نوبت عرضه این محصول در بورس کالا، قیمت پایانی معامله برابر با قیمت پایه ثبت شده و در نتیجه، هیچ رقابت قیمتی برای این نوع اسلاک واکس شکل نگرفته است.

این در حالی است که اسلاک واکس ۱۰ ایرانول آبادان در هفته‌های گذشته همواره از جمله گریدهایی بوده که به دلیل اختلاف قابل توجه میان نرخ ارز مخصوص صنعت و نرخ ارز بازار آزاد، با رقابت‌های قیمتی بالا در بورس کالا مواجه می‌شد. اما پس از اجرای سیاست جدید بانک مرکزی و ادغام تالارهای معاملاتی، که منجر به نزدیک شدن نرخ ارز مؤثر صنعت به نرخ بازار آزاد و در پی آن افزایش بیش از ۱۱۳ درصدی قیمت پایه این محصول (نسبت به قیمت‌های پایه در عرضه‌های دی‌ماه ۱۴۰۴) شد، حاشیه سود خریداران به‌طور محسوسی کاهش یافته و انگیزه رقابت به شدت کم شده است. شکل‌گیری رقابت قیمتی اندک در هفته مورد بررسی را می‌توان نشانه‌ای از ورود بازار این گرید به مرحله تعدیل و انطباق با سطح جدید قیمت‌ها دانست.

شکل ۱۲. میزان رقابت قیمتی اسلاک واکس ۱۰ شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

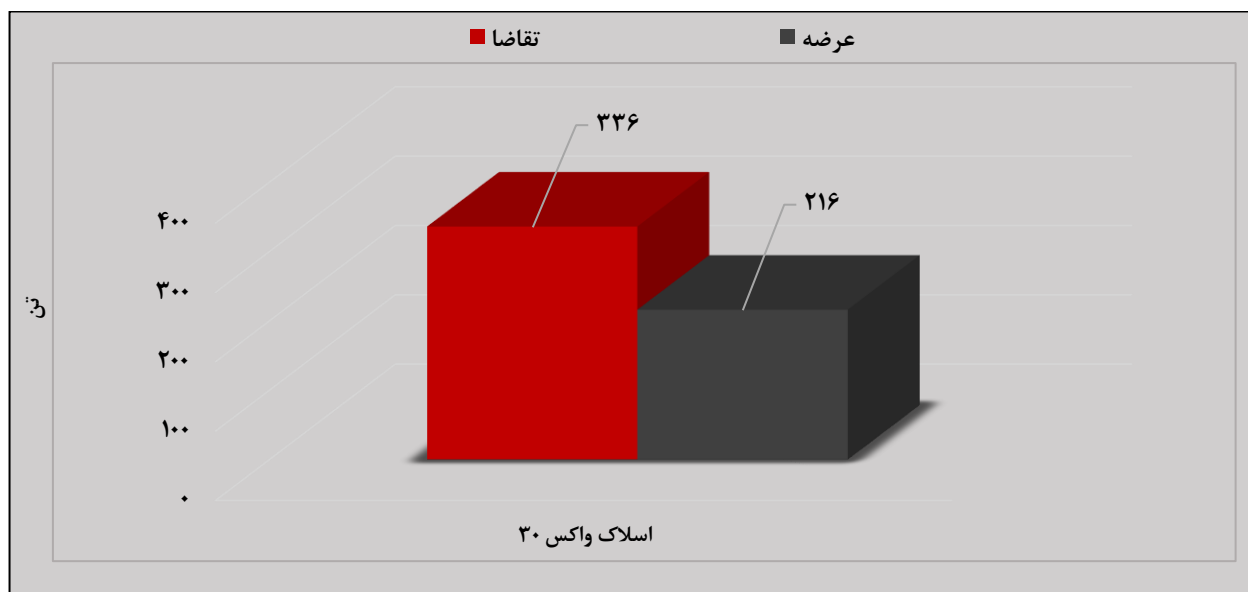

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۴. اسلاک واکس؛ نفت پارس

نفت پارس در هفته سوم بهمن سال ۱۴۰۴ تنها یک نوع اسلاک واکس (اسلاک واکس ۳۰) را در بورس کالای ایران عرضه کرد. شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس یادشده توسط نفت پارس را در بورس کالای ایران در بازه‌ی مذکور نشان می‌دهد. مشاهده می‌شود که در هفته سوم بهمن‌ماه، تقاضا در بورس کالا برای این نوع از اسلاک واکس از عرضه‌ی آن در سامانه یادشده به میزان ۱۲۰ تن بیشتر بوده است.

شکل ۱۳. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس نفت پارس؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

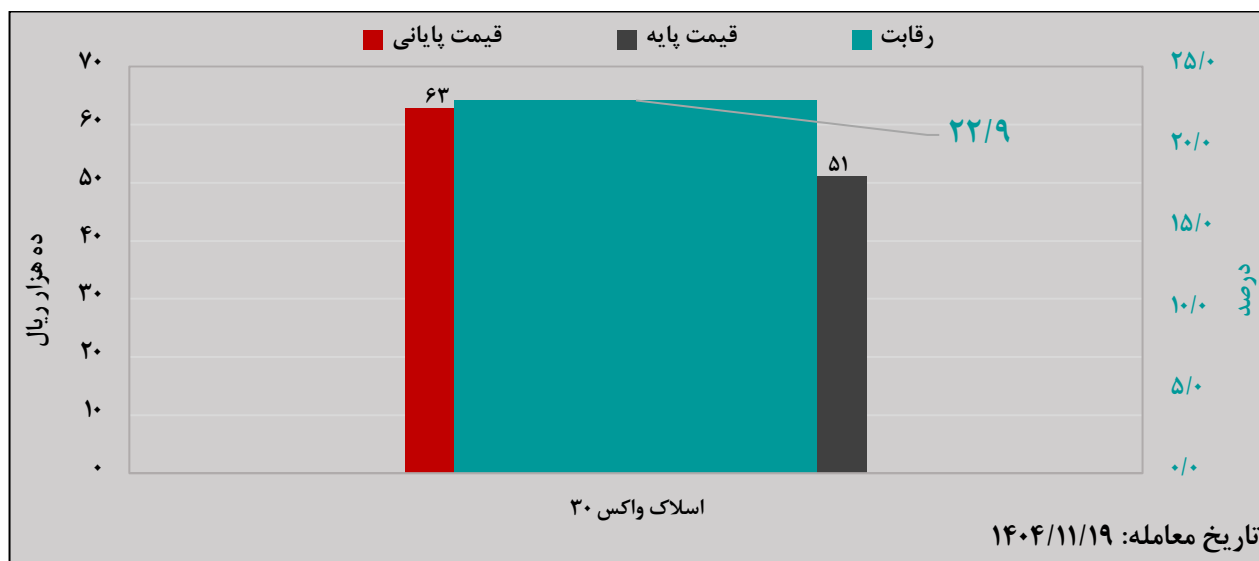

مأخذ: بورس کالای ایران.

مطابق شکل زیر، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه اسلاک واکس ۳۰ در معاملات بورس کالای ایران طی هفته سوم بهمن‌ماه سال جاری نشان می‌دهد که درصد رقابت قیمتی در تک نوبت معامله این هفته معادل ۲۲/۹ درصد بوده است. این در حالی است که در دو نوبت عرضه این محصول در دی‌ماه ۱۴۰۴ رقابت‌های قیمتی به‌طور متوسط بیش از ۱۲۱ درصد بوده و قیمت‌های پایه این عرضه‌ها بیش از ۹۱ درصد کمتر از قیمت پایه عرضه در نوبت اخیر بوده است. این روند نشان می‌دهد که کاهش شدید درصد رقابت قیمتی اسلاک واکس ۳۰ در هفته سوم بهمن‌ماه، بیش از آن‌که ناشی از افت تقاضا باشد، همچنان متأثر از تغییر در سیاست ارزی و افزایش نرخ ارز مؤثر برای بخش صنعت است. افزایش قابل توجه قیمت‌های پایه در پی اعمال سیاست ارزی جدید، سطح قیمتی این محصول را به‌گونه‌ای تعدیل کرده که حتی در صورت وجود تقاضای فعال، امکان شکل‌گیری رقابت‌های سنگین مشابه دی‌ماه عملاً از بین رفته است. در واقع، رشد قیمت پایه، فاصله قیمتی میان نرخ‌های رسمی و انتظارات بازار را تا حد زیادی کاهش داده و زمینه بروز رقابت‌های بسیار بالا را محدود کرده است.

بر این اساس، رقابت ۲۲/۹ درصدی ثبت‌شده در هفته مورد بررسی را می‌توان نشانه‌ای از ورود بازار اسلاک واکس ۳۰ به فاز جدیدی از تعادل نسبی دانست؛ فازی که در آن، رفتار خریداران بیش از گذشته تحت تأثیر محدودیت حاشیه سود و الزامات اقتصادی ناشی از سیاست‌های ارزی قرار دارد. تداوم این شرایط می‌تواند به تثبیت رقابت‌ها در سطوح پایین‌تر نسبت به ماه‌های گذشته و افزایش نقش قیمت‌های پایه در هدایت معاملات این محصول در بورس کالا منجر شود.

شکل ۱۴. میزان رقابت قیمتی اسلاک واکس ۳۰ شرکت نفت پارس؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

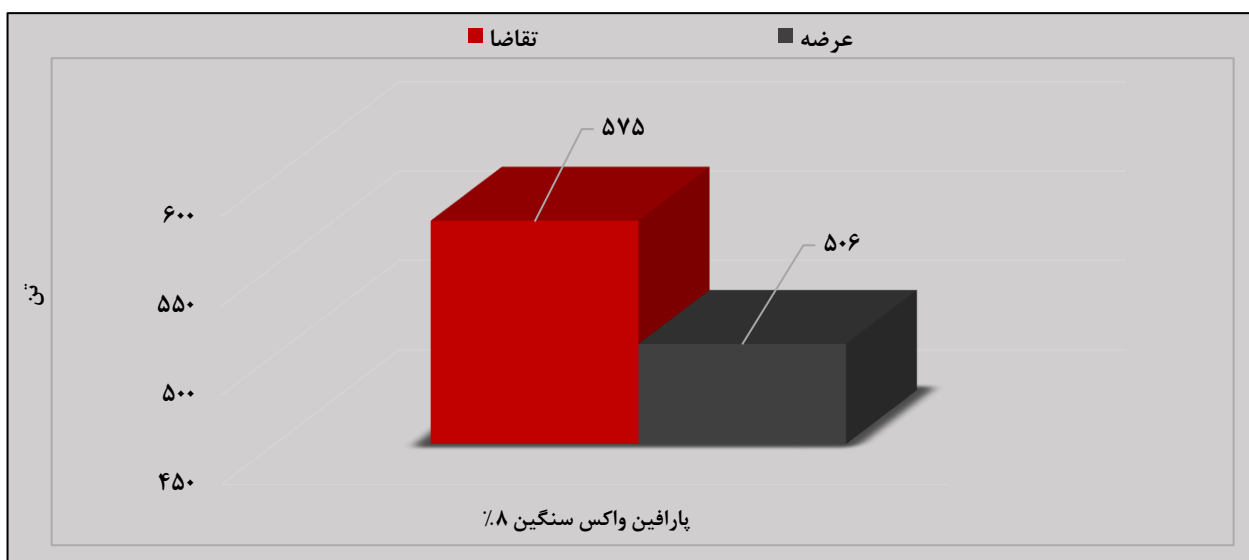

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۴-۳. پارافین واکس؛ نفت سپاهان

مجموعه نفت سپاهان در هفته سوم بهمن ماه سال جاری یک نوع پارافین واکس، پارافین واکس سنگین ۸٪، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر حجم عرضه و تقاضا برای این محصول در بازه یادشده قابل مشاهده است. همانطور که می‌بینیم، حجم عرضه و تقاضای ثبت‌شده برای پارافین واکس تولیدی این شرکت متناسب با یکدیگر نبوده و شکاف میان عرضه و تقاضا (کسری عرضه) معادل ۶۹ تن بوده است.

شکل ۱۵. وضعیت عرضه و تقاضای پارافین واکس شرکت نفت سپاهان؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

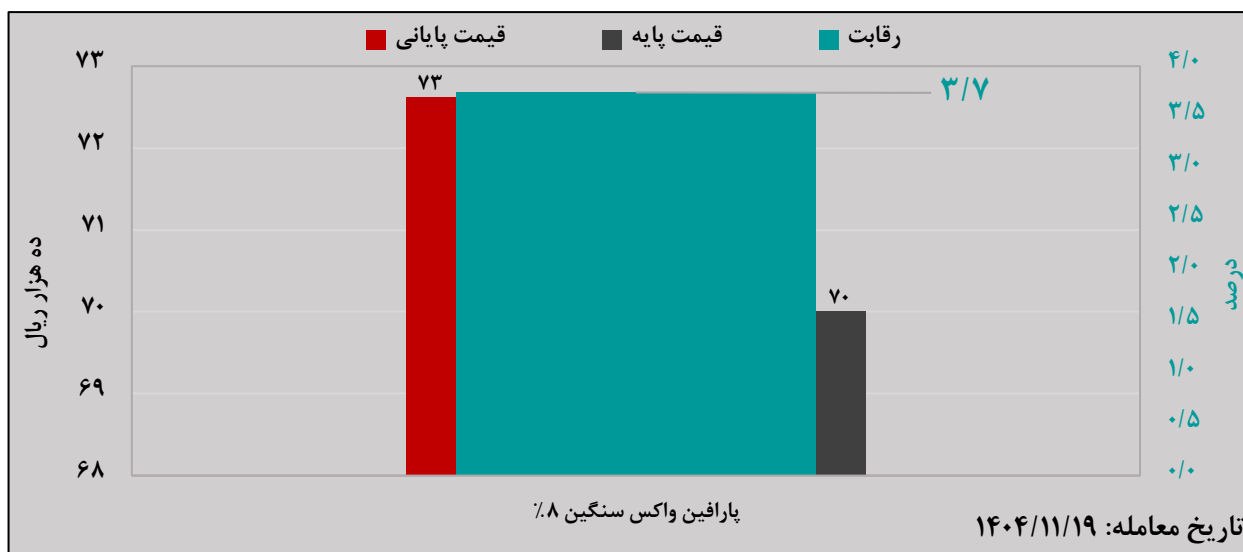

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی میانگین موزون و قیمت پایه عرضه محصول یادشده در بورس کالای ایران نشان می‌دهد که این نوع از پارافین واکس تولیدی نفت سپاهان طی معامله انجام‌شده با رقابت قیمتی اندکیبه میزان ۳/۷ درصد مواجه

بوده است. این وضعیت مشابه آن چه در سایر انواع اسلاک واکس مشاهده شده، بیانگر تأثیر مستقیم افزایش نرخ ارز مبادله‌ای جدید بر قیمت‌های پایه عرضه است. به‌رغم شکل‌گیری رقابت قیمتی بسیار اندک در معامله انجام‌شده، قیمت پایه عرضه این نوع پارافین واکس تولیدی شرکت نفت سپاهان نسبت به آخرین نوبت عرضه آن در مهرماه ۱۴۰۴ حدود ۴۰ درصد افزایش یافته است. این افزایش قیمت، بیش از آن که ناشی از تغییرات در سمت تقاضا باشد، ریشه در تعدیل نرخ ارز مبنای قیمت‌گذاری دارد که سطح قیمت‌های پایه را به‌صورت ساختاری بالا برده و موجب تثبیت قیمت‌های معاملاتی در سطوح بالاتر شده است.

شکل ۱۶. میزان رقابت قیمتی پارافین واکس سنگین ۸٪ شرکت نفت سپاهان؛ هفته سوم بهمن ۱۴۰۴

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

در هفته سوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴، بازار اسلاک واکس و پارافین واکس در بورس کالای ایران همچنان تحت تأثیر پایدار تعدیل ساختاری قیمت‌های پایه ناشی از سیاست ارزی جدید (ادغام تالارها و نزدیک شدن نرخ ارز مؤثر صنعت به نرخ بازار آزاد از نیمه دی‌ماه ۱۴۰۴) قرار داشت. این تعدیل باعث افزایش چشمگیر قیمت پایه‌ها (در مواردی تا ۱۰۹-۱۱۳ درصد نسبت به عرضه‌های دی‌ماه) شد و حاشیه سود خریداران را به شدت محدود کرد. در نتیجه، رقابت قیمتی در اکثر گریدها به سطوح بسیار پایین رسید: اسلاک واکس ۳۰ نفت پارس با ۲۲/۹ درصد رقابت (کاهش قابل توجه نسبت به میانگین بیش از ۱۲۱ درصد در دی‌ماه)، اسلاک واکس ۱۰ و پترولاتوم ایرانول تهران با میانگین ۸/۷ درصد، پارافین واکس سنگین سپاهان با رقابت اندک ۳/۷ درصد، و عدم رقابت در اسلاک واکس ۴۰ ایرانول تهران و اسلاک واکس ۱۰ ایرانول آبادان. وضعیت عرضه و تقاضا ترکیبی از تعادل (در برخی گریدها مانند اسلاک واکس ۴۰ و ۱۰ آبادان) و کسری عرضه محدود (در اسلاک واکس ۱۰ و پترولاتوم تهران، اسلاک واکس ۳۰ پارس و پارافین واکس سپاهان) را نشان می‌داد، اما این عدم تعادل‌ها دیگر نتوانستند رقابت‌های سنگین گذشته را بازسازی کنند.

این الگو تأیید می‌کند که بازار اسلاک واکس و پارافین واکس به طور کامل وارد فاز تثبیت و تعادل نسبی شده است؛ فازی که در آن رفتار خریداران بیش از فشار تقاضا، تحت سلطه محدودیت‌های سودآوری و انطباق با سطوح قیمتی جدید قرار دارد. کاهش شدید شدت رقابت‌ها نسبت به ماه‌های قبل (به‌ویژه دی‌ماه ۱۴۰۴) نشان‌دهنده آن است که افزایش قیمت

پایه‌ها توانسته فاصله میان انتظارات بازار و نرخ‌های رسمی را تا حد زیادی پوشش دهد و انگیزه برای رقابت‌های افراطی را به‌طور ساختاری کاهش دهد. در مجموع، معاملات هفته سوم بهمن بیشتر بازتاب‌دهنده تأثیر سیاست‌های ارزی و قیمت‌گذاری پایه بود تا دینامیک عرضه و تقاضا، و تداوم این شرایط احتمالاً به تثبیت رقابت در سطوح پایین تا متوسط و افزایش نقش تعیین‌کننده قیمت‌های پایه در جهت‌دهی معاملات آتی این محصولات در بورس کالا منجر خواهد شد.

جمع‌بندی

بررسی هم‌زمان معاملات خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی در هفته سوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که بازار این محصولات به‌طور کلی در مرحله گذار به یک تعادل جدید قیمتی قرار دارد؛ تعادلی که بیش از آن‌که ناشی از تغییرات بنیادین عرضه و تقاضا باشد، متأثر از تعدیل ساختاری قیمت‌های پایه در پی اجرای سیاست‌های ارزی جدید و ادغام تالارهای معاملاتی است. نتایج این گزارش حاکی از کاهش محسوس شدت رقابت قیمتی، افزایش احتیاط خریداران و پررنگ‌تر شدن نقش قیمت‌های پایه در جهت‌دهی به رفتار معاملاتی بازار است.

۱. میعانات گازی

در هفته سوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ هیچ‌گونه عرضه‌ای از میعانات گازی در بورس انرژی ایران انجام نشد. عدم عرضه این خوراک راهبردی، عملاً امکان ارزیابی وضعیت رقابتی و توازن عرضه و تقاضا را از بازار سلب کرده و می‌تواند نشانه‌ای از محدودیت‌های سمت عرضه یا تغییر در سیاست‌های عرضه‌کنندگان باشد. تداوم این وضعیت در صورت استمرار، می‌تواند پیامدهایی برای صنایع پایین‌دستی وابسته به این خوراک در هفته‌های آتی به همراه داشته باشد.

۲. وکیوم باتوم

بازار وکیوم باتوم پالایشگاهی در هفته مورد بررسی با عدم توازن معنادار میان عرضه و تقاضا مواجه بود و تقاضای ثبت‌شده به‌طور قابل توجهی بالاتر از حجم عرضه قرار گرفت. با این حال، افزایش بیش از ۱۰۹ درصدی قیمت‌های پایه پس از اجرای سیاست ادغام تالارها و رشد نرخ ارز مبادله‌ای، موجب کاهش شدید انگیزه رقابتی خریداران شد؛ به‌گونه‌ای که رقابت قیمتی تنها به یک پالایشگاه و در سطحی بسیار محدود (حدود ۳/۸ درصد) منحصر ماند. این وضعیت نشان می‌دهد که علی‌رغم تداوم فشار تقاضا، بازار وکیوم باتوم وارد فاز احتیاط قیمتی و محدودیت حاشیه سود برای واحدهای پایین‌دستی شده است.

۳. روغن پایه

معاملات روغن پایه در بورس کالای ایران طی هفته سوم بهمن‌ماه عمدتاً در فضایی کم‌رمق و با رقابت قیمتی ناچیز انجام شد. تنها روغن پایه SN150 شرکت نفت پارس، به دلیل کسری نسبی عرضه، با رقابت محدود ۳۲/۸ درصدی مواجه شد؛ در حالی که سایر گریدها (SN150 ایرانول آبادان، SN500 پارس و SN500 سپاهان) بدون هیچ رقابت قیمتی معامله شدند. این الگو بیانگر آن است که افزایش ساختاری قیمت‌های پایه، حتی در شرایط وجود تقاضا، توان رقابتی خریداران را به‌شدت محدود کرده و بازار روغن پایه را وارد فاز تثبیت و انطباق با سطوح جدید قیمت کرده است.

۴. اسلاک واکس

بازار اسلاک واکس و پارافین واکس نیز در هفته سوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ تحت تأثیر مستقیم افزایش قیمت‌های پایه ناشی از سیاست ارزی جدید قرار داشت. اگرچه در برخی گریدها کسری عرضه مشاهده شد، اما شدت رقابت قیمتی به‌طور محسوس نسبت به دی‌ماه کاهش یافت و عمدتاً در سطوح پایین (حدود ۷ تا ۲۲ درصد) تثبیت شد. گریدهایی که پیش‌تر رقابت‌های بسیار شدید (بیش از ۱۰۰ درصد) را تجربه می‌کردند، در هفته مورد بررسی وارد فاز تعادل نسبی شدند که نشان‌دهنده کاهش فاصله میان انتظارات بازار و نرخ‌های رسمی و افت محسوس حاشیه سود خریداران است.

در مجموع، معاملات هفته سوم بهمن‌ماه ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی بیش از هر عامل دیگری تحت تأثیر سیاست‌های ارزی و تعدیل قیمت‌های پایه قرار گرفته است. افزایش قابل توجه قیمت‌های پایه، اگرچه به کاهش شکاف میان نرخ‌های رسمی و بازار آزاد انجامیده، اما هم‌زمان موجب افت محسوس رقابت قیمتی، افزایش احتیاط خریداران و انتقال بازار به فاز تعادل محتاطانه شده است. در این چارچوب، نقش سازوکار قیمت پایه در هدایت معاملات پررنگ‌تر از گذشته شده و انتظار می‌رود در کوتاه‌مدت، رقابت قیمتی در اغلب محصولات در سطوح پایین تا متوسط تثبیت شود؛ مگر آن‌که تغییر معناداری در سیاست‌های عرضه یا متغیرهای کلان ارزی رخ دهد.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>